

IMPLEMENTATION OF THE FOREIGN TRADE POLICY OF THE REPUBLIC OF MOLDOVA

REALIZAREA POLITICII COMERCIALE EXTERNE A REPUBLICII MOLDOVA

Tatiana GUTIUM¹

Abstract

International trade relationships are taking place in complicate conditions, like: geopolitical problems, military outbreaks, sanctions, huge flows of emigrants, the negative impact of the Covid-19 pandemic situation on national economies. In the competition for sales markets, countries use various economic policy instruments. The main objective of the study is the elaboration of recommendations that will increase efficiency of the foreign trade policy of the Republic of Moldova and the increase of the domestic goods' competitiveness. In order to achieve the objective, the following research methods were used: analysis and synthesis, quantitative and qualitative analysis, comparative analysis, systemic method. According to the results of the analysis of the implementation of the National Strategy for Attracting Investments and Promoting Exports for the years 2016 - 2020, was developed a set of measures and recommendations in order to increase the efficiency of trade policy of the Republic of Moldova and goods' competitiveness.

Key words: foreign trade, competitiveness, economic growth, foreign trade policy, free trade, protectionist policy.

JEL: F13, F15, F40.

1. Introducere

Politica comercială externă a oricărui stat face parte din politica economică a țării, ea reflectă atât linia generală a statului în relațiile internaționale, cât și relațiile specifice cu o anumită țară. Scopul principal al politicii comerciale este crearea condițiilor externe și interne favorabile creșterii economice durabile a economiei naționale, de aceea este relevantă cercetarea realizării politicii comerciale externe a Republicii Moldova.

2. Scopul studiului și metodele utilizate

Scopul principal al studiului este elaborarea recomandărilor privind majorarea eficienței politicii comerțului exterior al Republicii Moldova și sporirea competitivității bunurilor și economiei naționale. În contextul realizării scopului dat este efectuată analiza implementării „Strategiei Naționale de Atragere a Investițiilor și Promovare a Exporturilor pentru anii 2016 – 2020” (SNAIPE 2016-2020). Următoarele metode de cercetare sunt utilizate în studiul dat: analiză și sinteză, analiză cantitativă și calitativă, analiză comparativă, metodă sistemică.

3. Rezultate obținute și discuții

Politica comercială trebuie să creeze condiții pentru dezvoltarea atât a concurenței, cât și a comerțului. În procesul de formare a politicii comerciale este necesar de ținut cont de nivelul de dezvoltare și potențialul economiei naționale. Creșterea economică și politica

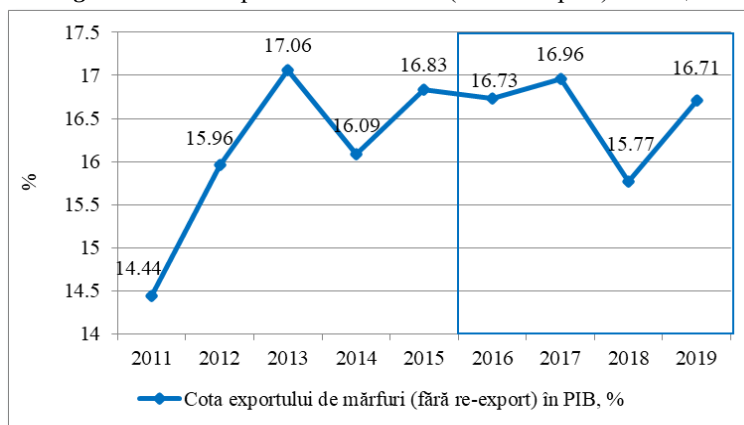
¹Scientific researcher, National Institute for Economic Research, Republic of Moldova, gutium.tatiana1@gmail.com

comercială sunt interdependente. Costul aplicării politicii protecționiste, de către principalii parteneri comerciali, în cazul unui stat slab dezvoltat, poate fi extrem de mare. În același timp, când însuși acest stat aplică politica protecționistă, partenerii comerciali tot pot introduce politici analogice, cele mai mari pierderi vor avea țările cu poziția economică și politică mai slabă. În schimb, țările cu un nivel înalt de dezvoltare pot să aplice aceste instrumente politice fără a avea pierderi însemnate. Promovarea politicii comerțului liber poate avea efecte pozitive semnificative, însă rezultatul va fi nul, dacă va fi promovată unilateral.

Una din strategiile conexe cu promovarea politicii comerțului exterior care este cea mai recent aprobată și care la moment se află în derulare este „Strategiei Naționale de Atragere a Investițiilor și Promovare a Exporturilor pentru anii 2016 – 2020”. Strategia dată include 6 obiective generale, 16 obiective specifice, 80 acțiuni. Obiectivele generale sunt:

- A. Fortificarea elementelor de bază ale cadrului de reglementare care să permită atragerea, reținerea și dezvoltarea investițiilor și promovarea exporturilor;
- B. Îmbunătățirea sistemului de dezvoltare a forței de muncă pentru sectoarele prioritare orientate spre export;
- C. Sporirea calității infrastructurii industriale, transportului și a celei comerciale pentru dezvoltarea sectoarelor orientate spre export;
- D. Maximizarea beneficiilor economice și de dezvoltare ale ISD prin consolidarea legăturilor cu economia națională;
- E. Sporirea capacităților de export ale producătorilor autohtoni;
- F. Consolidarea capacităților instituțiilor naționale cu scopul atragerii, menținerii, dezvoltării investițiilor și promovării exporturilor [Hotărâre cu privire la aprobarea SNAIPE, 2016].

Figura 1. Cota exportului de mărfuri (fără re-export) în PIB, %

Sursa: elaborat de autor în baza datelor Biroului Național de Statistică al Republicii Moldova [www.statistica.gov.md]

„Strategiei naționale de atragere a investițiilor și promovare a exporturilor pentru anii 2016-2020” corelează cu următoarele documente Strategice de dezvoltare:

- Strategia de dezvoltare a sectorului întreprinderilor mici și mijlocii pentru anii 2012-2020;

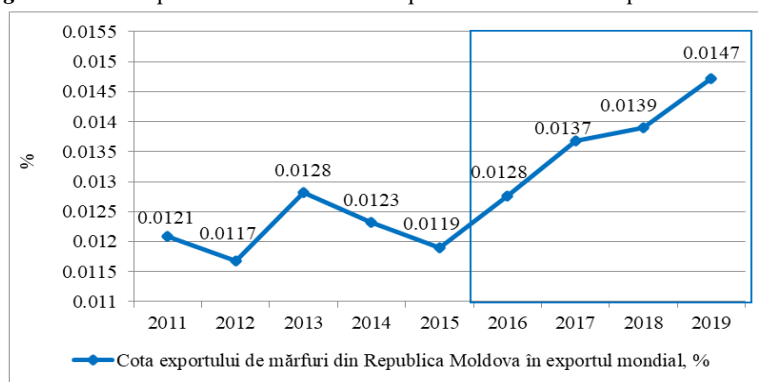
- Strategia de mediu pentru anii 2014-2023;
- Strategia de dezvoltare a industriei tehnologiei informației și a ecosistemului pentru inovare digitală pe anii 2018-2023; etc.

Implementarea acțiunilor SNAIPE 2016-2020 și strategiilor conexe a avut un impact asupra volumului exportului și asupra PIB-ului, deoarece exportul este una din determinantele PIB-ului.

Deoarece, în perioada realizării SNAIPE, rata de creștere a exportului de bunuri (fără re-export) a fost mai mare comparativ cu cea a PIB-ului în a.2017 și a.2019 și mai mică în a.2018, cota exportului în PIB a crescut în 2017 și 2019 și a scăzut în 2018 (Figura 1). Dacă ritmul de creștere a altor determinante ale PIB-ului ar fi identic ritmului de creștere a exportului, atunci cota exportului în PIB nu ar diminua, însă ritmul de creștere a Formării Brute de Capital Fix prevalează considerabil ritmul de creștere al exportului de bunuri (fără re-export).

Pentru a avea o viziune corectă privind evoluția exportului și rezultatul implementării acțiunilor strategiei, a fost utilizat următorul indicator: „Cota exportului din Republica Moldova în exportul mondial (%)”. În perioada implementării „Strategiei Naționale de Atragere a Investițiilor și Promovare a Exporturilor pentru anii 2016 – 2020” în anii 2016-2019, a sporit considerabil indicatorul dat (Figura 2).

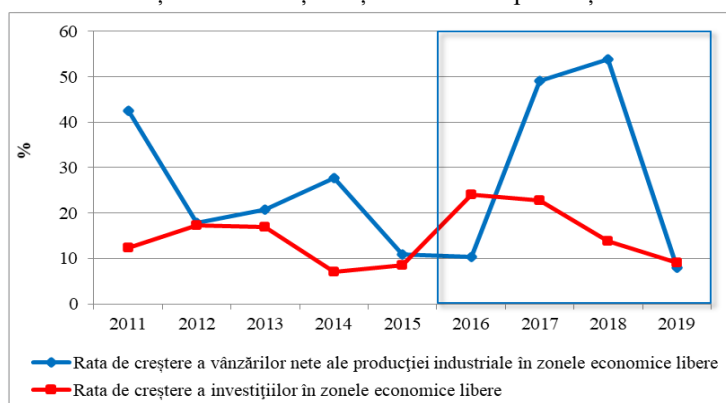
Figura 2. Cota exportului mărfurilor din Republica Moldova în exportul mondial, %

Sursa: elaborat de autor în baza datelor Organizației Mondiale a Comerțului [www.wto.org]

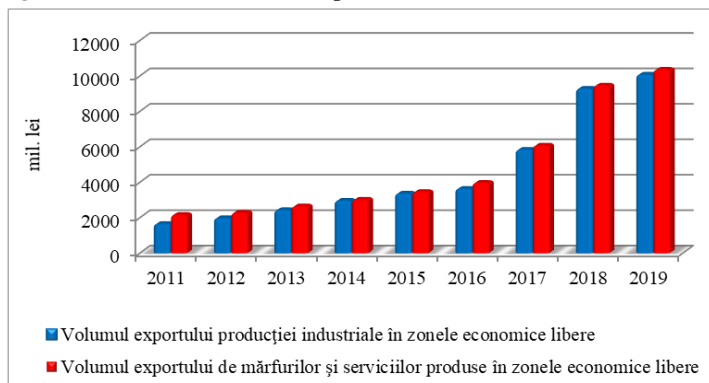
Relevanța implementării obiectivului C a SNAIPE 2016-2020 este de necontestat, deoarece calitatea joasă a infrastructurii industriale, comerciale, transportului, insuficiența hanelor industriale, de producție și echiparea insuficientă a lor, frânează promovarea exportului, dezvoltarea sectorului real. Prin urmare, realizarea integrală și în termenii stabiliți a obiectivului dat se va solda cu majorarea volumului exportului, Produsului Intern Brut (PIB), diminuarea deficitului balanței comerciale, creșterea economică.

Volumul investițiilor în zonele economice libere și volumul vânzărilor nete ale producției industriale în Zonele Economice Libere (ZEL) au înregistrat un trend ascendent (Figura 3). În perioada anilor 2017-2018, volumul vânzărilor producției industriale au crescut considerabil (cu 49,1% în a.2017 și cu 53,9% în a.2018), iar în a.2019 – deja un trend descendent.

Figura 3. Rata de creștere a investițiilor și a vânzărilor producției industriale în ZEL

Sursa: elaborat de autor în baza Raportului privind activitatea Zonelor Economice Libere din Republica Moldova pentru anul 2019 [Raport privind activitatea ZEL din RM, 2019]

Majorarea investițiilor în ZEL a cauzat creșterea volumului vânzărilor, care la rândul său a propagat sporirea exportului din zonele economice libere (Figura 4).

Figura 4. Dinamica volumul exportului din Zonele Economice Libere

Sursa: elaborat de autor în baza Raportului privind activitatea Zonelor Economice Libere din Republica Moldova pentru anul 2019 [Raport privind activitatea ZEL din RM, 2019]

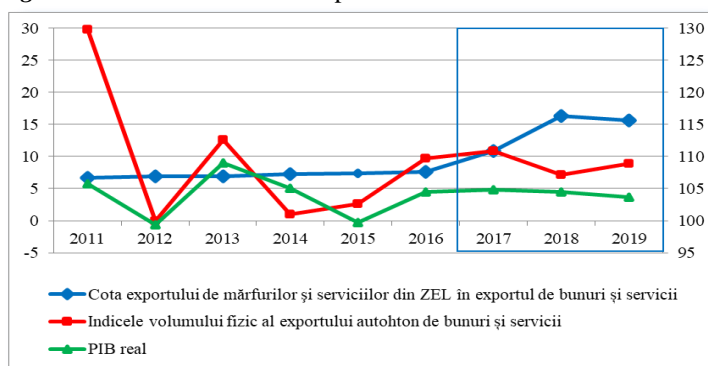
Lanțul de creșteri aici nu se oprește, ci continue cu majorarea cotelor exportului producției industriale și exportului de mărfurilor și serviciilor în exportul național, cu majorarea indicelui volumului fizic a exportului autohton de bunuri și servicii (în % față de anul precedent), cu creșterea PIB-ului real (Figura 5).

Rezultatele analizei eficienței politicilor comerciale din diferite țări efectuată anterior ne permit să concluzionăm, că pentru atingerea obiectivului de eficientizare a politicii comerciale promovate, țările încheie acorduri de liber schimb cu anumite state. La baza luării deciziei, privind identificarea țările cu care este necesar de negociat în această direcție, stă un

algoritm, care include un set de factori, care reflectă caracteristicile potențialilor parteneri comerciali:

- structura exportului și importului;
- dimensiunea pieței potențialului partener comercial;
- poziția geografică;
- stabilitatea economică, financiară și politică;
- nivelul de trai și solvabilitatea populației, înclinația marginală spre consum;
- preferințele cumpărătorilor, sortimentul bunurilor tradiționale; etc.

Figura 5. Dinamica volumul exportului din Zonele Economice Libere

Sursa: elaborat de autor în baza Raportului privind activitatea Zonelor Economice Libere din Republica Moldova pentru anul 2019 [Raport privind activitatea ZEL din RM, 2019] și în baza datelor Biroului Național de Statistică al Republicii Moldova [www.statistica.gov.md]

Pe lângă determinarea țărilor-potențiali parteneri comerciale, este necesar de decizional ce gen de acorduri comerciale trebuie să fie încheiate cu fiecare țară în parte, reieșind din rezultatele obținute la prognosticul efectelor așteptate. În plus, este indispensabilă stabilirea căilor efective de promovare a politicii comerciale, elaborarea strategiilor extinderii relațiilor comerciale.

Recomandările privind majorarea eficienței politicii comerțului exterior al Republicii Moldova și sporirea competitivității bunurilor și economiei naționale sunt sistematizate în Figura 6.

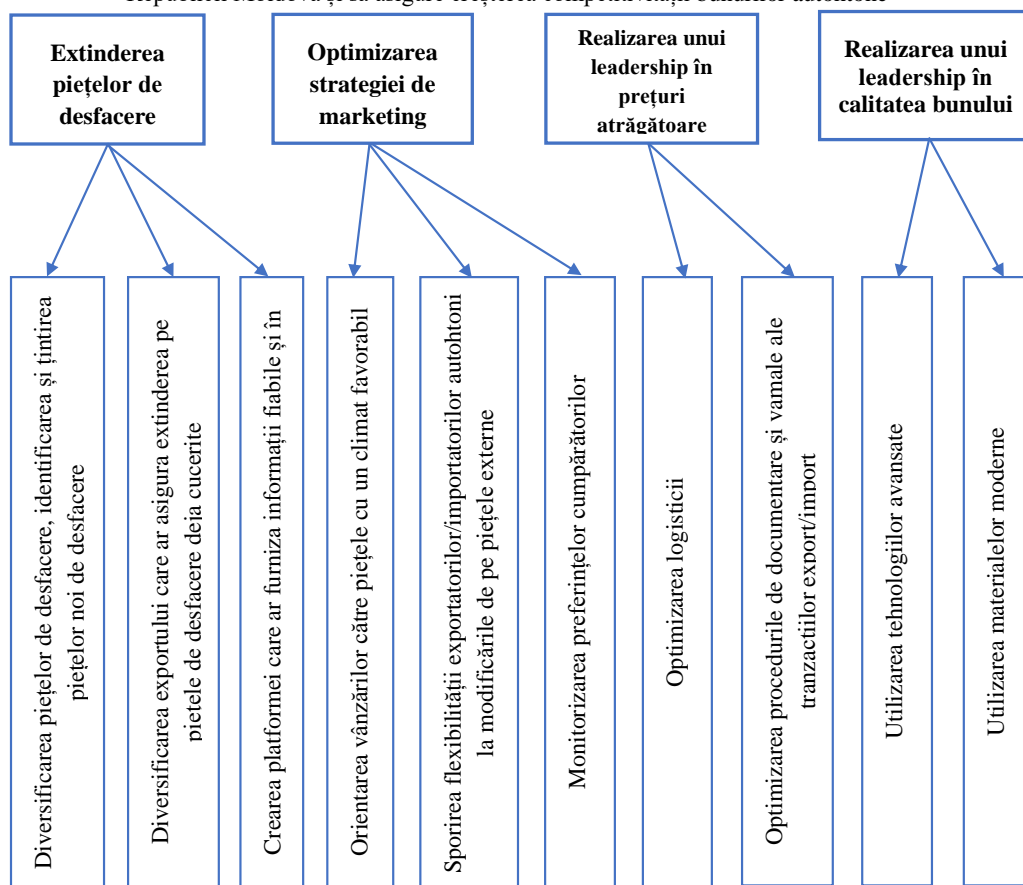
În continuarea vom concretiza și argumenta recomandările prezentate. Unul din factorii care asigură creșterea sustenabilă a comerțului exterior este diversificarea piețelor de desfacere, care reduce riscul diminuării considerabile a livrărilor în cazul modificării semnificative a conjuncturii pieței și regulilor de comercializare. Însă diversificarea necesită competențe mai mari, disponibilitatea informației fiabile și în timp util, deoarece o piață de desfacere diferă de altă piață după nivelul prețurilor, cerințele față de calitate, sistemul fiscal, politica comercială, etc. Alegerea piețelor țintă necesită informații diverse, care poate fi oferită de platforma descrisă în a treia recomandare din Figura 6.

A doua recomandare vizează diversificarea bunurilor livrate, crearea de produse noi, deoarece eficiența exportului se află în dependență directă de structura livrărilor. Formarea

sortimentului exporturilor, cotelor fiecărui bun se efectuează în raport cu diferite criterii, cum ar fi:

- crearea valorii adăugate,
- utilizarea optimală a resurselor disponibile,
- profitabilitatea, preferințele cumpărătorilor,
- modificarea calitativă și cantitativă a cererii,
- prețurile așteptate,
- prețul bunurilor substituibile, etc.

Figura 6. Recomandările menite să contribuie la majorarea eficienței politicii comerțului exterior a Republicii Moldova și să asigure creșterea competitivității bunurilor autohtone

Sursa: elaborat de autor

Optimizarea gamei de produse reduce riscul pierderii pozițiilor pe piața unui anumit bun.

Monitorizarea preferințelor cumpărătorilor poate fi eficient realizată cu ajutorul colectării automate a datelor ce privesc vizualizarea și termenul de investigare a paginilor web a comercianților și producătorilor.

Unul din factorii, care influențează asupra eficacității activității întreprinderii, poziției pe piață, este eficiența organizării sistemului de vânzări, iar alt factor este calitatea logisticii. La formarea sistemului de marketing, este necesar de luat în calcul următorii factori:

- caracteristica bunurilor fabricate,
- conjunctura piețelor țintă,
- preferințele cumpărătorilor,
- înzestrarea întreprinderii,
- experiența în domeniul comerțului exterior,
- costurile logistice,
- costurile de marketing.

La capitoul „Realizarea unui leadership în prețuri atrăgătoare” este necesar de pus accentul pe minimizarea cheltuielilor de transport (sarcina întreprinzătorului) și minimizarea timpului pentru proceduri documentare și vamale ale tranzacțiilor de export și import (sarcina administrației publice).

Cea mai complexă evaluare a activității logistice este prezentată de Indicele de Performanță Logistică al Băncii Mondiale (LPI), care reflectă performanța lanțului de furnizare, inclusiv infrastructura, calitatea serviciilor, competențele logistice și seriozitatea livrărilor. Indicele dat este estimat la fiecare 2 ani (2007, 2010, 2012, 2014, 2016 și 2018) și ne permite să concluzionăm privind deficiențele dezvoltării logisticii, ceea ce la rândul său servește ca bază informativă pentru guvern, organe de resort în conturarea principalelor direcții de modificare și optimizare în acest domeniu (Tabelul 1).

Tabelul 1. Dinamica Indicelui de Performanță Logistică pe țările concurente din regiune

	2007		2010		2012		2014		2016		2018	
	scor	rank	scor	rank	scor	rank	scor	rank	scor	rank	scor	rank
Estonia	2,95	47	3,16	43	2,86	65	3,35	39	3,36	38	3,31	36
România	2,91	51	2,84	59	3,00	54	3,26	40	2,99	60	3,12	48
Bulgaria	2,87	55	2,83	63	3,21	36	3,16	47	2,81	72	3,03	52
Lituania	2,78	58	3,13	45	2,95	58	3,18	46	3,63	29	3,02	54
Serbia	2,28	115	2,69	83	2,80	75	2,96	63	2,76	76	2,84	65
Macedonia	2,43	90	2,77	73	2,56	99	2,50	117	2,51	106	2,70	81
Armenia	2,14	131	2,52	111	2,56	100	2,67	92	2,21	141	2,61	92
Moldova	2,31	106	2,57	104	2,33	132	2,65	94	2,61	93	2,46	116
Georgia	na	na	2,61	93	2,77	77	2,51	116	2,35	130	2,44	119
Azerbaidjan	2,29	111	2,64	89	2,48	116	2,45	125	na	na	na	na

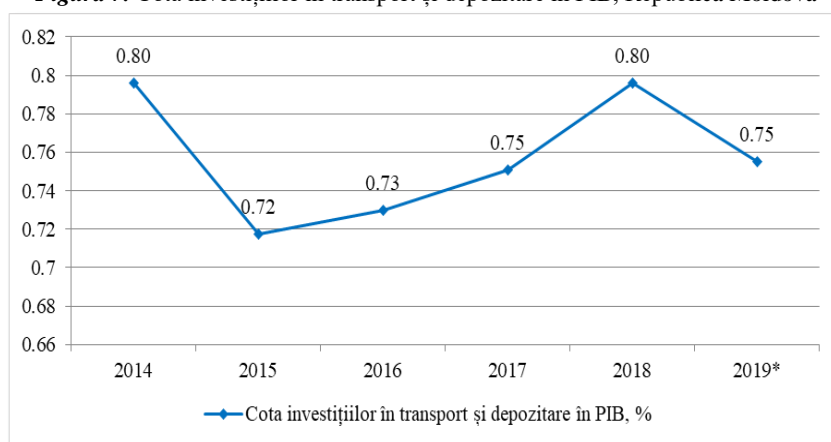
Sursa: elaborat de autor în baza datelor rapoartelor bianuale „Conexiuni pentru Competitivitate: Logistica Comerțului în Economia Mondială” [Logistics Performance Index]

Realizarea, în Republica Moldova, „Strategiei de transport și logistică pe anii 2013-2022” a avut un efect pozitiv asupra Indicelui de Performanță Logistică, în primii ani de implementare. Însă, în a.2018, în pofida faptului că pe lângă strategia menționată, au fost realizate conform planului o bună parte a acțiunilor „Strategiei Naționale de Atragere a Investițiilor și Promova a Exporturilor” SNAIPE 2016-2020 [Hotărâre cu privire la aprobarea SNAIPE, 2016], țara noastră a coborât în rating, și deja nu mai întră în primele 100 de țări. Acest lucru se datorează, în primul rând, ratelor mai mari de creștere a eficienței sistemelor logistice din alte țări.

În al doilea rând, aceasta poate fi o consecință a subiectivității studiilor realizate de Banca Mondială pe baza sondajului efectuat a companiilor de logistică internaționale (transnaționale), fiindcă scorul este calculat pe baza evaluărilor subiective ale experților, fără apelarea indicatori cantitativi obiectivi. Avizul privind dezvoltarea sistemului logistic al țării este format de respondenți pe baza experienței de conlucrare cu participanții la activitatea logistică (transportatori, expeditori, operatori logistici, brokerii vamali etc.). În acest sens, trebuie menționată specializarea restrânsă a centrelor logistice naționale.

În plus, starea sistemului logistic din Moldova este afectată de investiții insuficiente în acest sector în raport cu alte țări. În pofida faptului că cota investițiilor în transport și depozitare în PIB a crescut în aa.2016-2018, totuși nivelul anului 2014 nu a fost depășit (Figura 7).

Figura 7. Cota investițiilor în transport și depozitare în PIB, Republica Moldova

Sursa: elaborat de autor în baza datelor Biroului Național de Statistică al Republicii Moldova [www.statistica.gov.md]

Notă: *) date provizorii

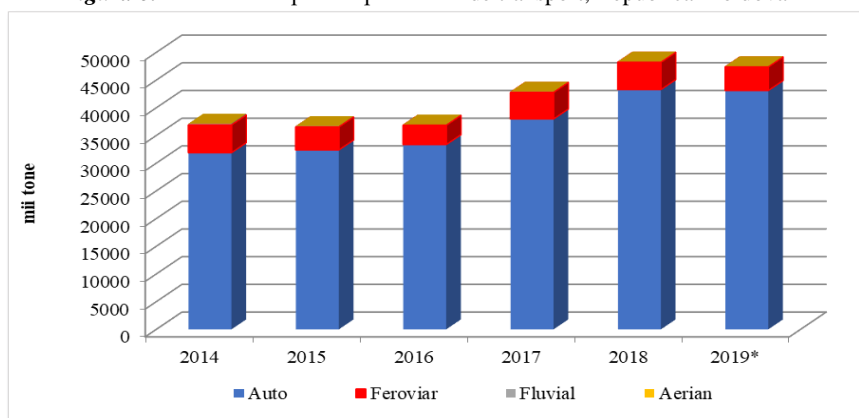
Una din componentele sectorului logistic este prestarea serviciilor de transport. Cu toate că Indicele de Performanță Logistică a diminuat în anii 2017-2018, totuși în sectorul logistic au fost înregistrate și succese. Volumul mărfurilor transportate în perioada dată a înregistrat o dinamică ascendentă, în a.2017 a crescut cu 16,05% și în a.2018 – cu 12,65% în raport cu anul precedent. Această majorare a avut loc datorită sporirii mărfurilor transportate auto cu 14% anual. Volumul mărfurilor transportate feroviar au sporit cu 37,24% și 2,81% corespunzător (Figura 8).

În a.2019, conform datelor provizorii, volumul mărfurilor transportate auto și feroviar a scăzut, corespunzător cu 0,4% și 13,6%.

Analiza comparativă a indicatorilor statistici reprezentativi privind performanța logistică pe țările concurente din regiune a arătat că la trei indicatori din șase Republica Moldova a înregistrat în a.2018 cel mai mic nivel comparativ cu țările concurente (Tabelul 2): eficiența Serviciului Vamal (simplicitatea și predictibilitatea formalităților vamale); calitatea

infrastructurii comerciale și de transport; localizarea geografică (posibilitatea de a localiza transporturile).

Figura 8. Mărfuri transportate pe moduri de transport, Republica Moldova

Sursa: elaborat de autor în baza datelor Biroului Național de Statistică al Republicii Moldova [www.statistica.gov.md]

Notă: *) date provizorii

Gradul de diversificare a sectorului logistic din Republica Moldova răspunde cerințelor contemporane. Pe piață activează firme, care oferă servicii integrate pentru diferite tipurile de transport: livrări de la stația de expediție până la stația de destinație, grupaj. Numărul de firme de transport și logistică este considerabil din punct de vedere a cererii pentru serviciul dat.

Tabelul 2. Dinamica indicatorilor statistici reprezentativi în domeniul managementului lanțului logistic pe țările concurente din regiune

	Scorul pentru eficiența Serviciului Vamal		Scorul pentru calitatea infrastructurii		Scorul pentru transportul internațional		Scorul pentru competențele logistice		Scorul pentru localizarea geografică		Scorul pentru oportunitate	
	2016	2018	2016	2018	2016	2018	2016	2018	2016	2018	2016	2018
Estonia	3,41	3,32	3,18	3,10	3,07	3,26	3,18	3,15	3,25	3,21	4,08	3,80
România	3,00	2,58	2,88	2,91	3,06	3,18	2,82	3,07	2,95	3,26	3,22	3,68
Bulgaria	2,40	2,94	2,35	2,76	2,93	3,23	3,06	2,88	2,72	3,02	3,31	3,31
Lituania	3,42	2,85	3,57	2,73	3,49	2,79	3,49	2,96	3,68	3,12	4,14	3,65
Serbia	2,50	2,60	2,49	2,60	2,63	2,97	2,79	2,70	2,92	2,79	3,23	3,33
Macedonia	2,21	2,45	2,58	2,47	2,45	2,84	2,36	2,74	2,32	2,64	3,13	3,03
Armenia	1,95	2,57	2,22	2,48	2,22	2,65	2,21	2,50	2,02	2,51	2,60	2,90
Moldova	2,39	2,25	2,35	2,02	2,60	2,69	2,48	2,30	2,67	2,21	3,16	3,17
Georgia	2,26	2,42	2,17	2,38	2,35	2,38	2,08	2,26	2,44	2,26	2,80	2,95

Sursa: elaborat de autor în baza datelor rapoartelor bianuale „Conexiuni pentru Competitivitate: Logistica Comerțului în Economia Mondială” [Logistics Performance Index]

Transportatorii autohtoni intervievați susțin că analiza comparativă a simplității și predictibilității formalităților vamale Republicii Moldova și România (la hotar dintre aceste

țări), nu este în favoarea celei românești. Ca dovadă pot servi cozile de la vama românească. Faptul dat indică caracterul subiectiv a evaluării performanței logistice.

În ultimii ani, o provocare majoră cu care se confruntă transportatorii autohtoni este stabilirea prețurilor dumping de către firmele turcești și cele românești. Spre exemplu, în a.2018 prețul unei comenzi de transport tur-retur Chișinău-Stambul s-a micșorat cu circa 30% comparativ cu anul 2012, pe când prețul la combustibil este în creștere. Din cauza politicii dumping promovate de concurenți deja nu companiile moldovenești deservesc această rută, ci preponderent firmele de transport din Turcia.

Pentru a analiza timpul pentru proceduri documentare și vamale ale tranzacțiilor au fost utilizate rapoartele Doing Business. Perioada de estimare în aceste rapoarte diferă din an în an. În Doing Business 2011, sunt prezentate rezultatele cercetării impactului reformelor de reglementare care au fost realizate în perioada 1 iunie 2009 – 1 iunie 2010. În următorii 7 ani, perioada de investigație a fost analogică, iar în Doing Business 2019 și 2020, deja era 1 mai 2017 – 1 mai 2018 și 1 mai 2018 – 1 mai 2019 corespunzător.

În perioada de referință, timpul pentru proceduri documentare și vamale ale tranzacțiilor de export nu s-a modificat, a rămas la același nivel de 51 de ore, iar timpul pentru proceduri vamale ale tranzacțiilor de import s-a majorat cu o oră (Tabelul 3).

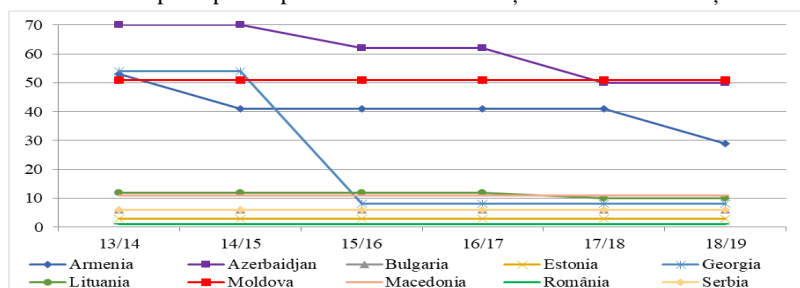
Tabelul 3. Timpul procedurilor de documentare și vamale ale tranzacțiilor de export/import

Indicatorii de impact	2014/2015	2015/2016	2016/2017	2017/2018	2018/2019
Timpul pentru proceduri documentare și vamale ale tranzacțiilor de export, ore	51	51	51	51	51
Timpul pentru proceduri documentare și vamale ale tranzacțiilor de import, ore	5	6	6	6	6

Sursa: elaborat de autor în baza datelor rapoartelor Doing Business [Doing Business]

Analiza comparativă a dinamicii timpului pentru proceduri documentare și vamale ale tranzacțiilor de export în Republica Moldova cu țările concurente din regiune, a arătat, că Georgia în anul 2014 a înregistrat un nivel mai înalt în raport cu Moldova, dar deja în anii următori a minimizat timpul pentru procedurile în cauză (Figura 9).

Figura 9. Dinamica timpului pentru proceduri documentare și vamale ale tranzacțiilor de export, ore

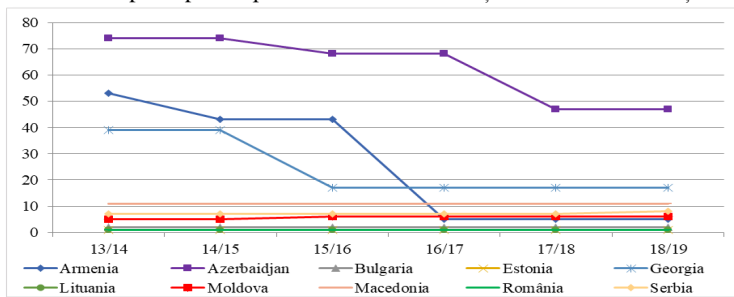
Sursa: elaborat de autor în baza datelor rapoartelor Doing Business [Doing Business]

Altă țară care a micșorat timpul necesar pentru procedurile vamale este Armenia. Statul dat a permis transmiterea online a declarațiilor vamale. În cazul exportului, Moldova a introdus declararea electronică obligatorie, însă conform raportului Doing Business timpul pentru procedurile de documentare și vamale ale tranzacțiilor de export așa și nu s-a redus.

Georgia a optimizat timpul pentru procedurile de documentare și vămuire prin îmbunătățirea sistemului său de procesare electronică a documentelor, și prin introducerea a unei opțiuni avansate de prezentare a documentelor electronice. Prin urmare, Moldova trebuie să implementeze experiența acestor două țări.

Dinamica timpului pentru procedurile legate cu documentarea și vămuirea tranzacțiilor de import pe țări din Figura 10 a arătat că nivel optimal au atins următoarele țări ale Uniunii Europene: Bulgaria, Estonia, Lituania, România.

Figura 10. Dinamica timpului pentru proceduri documentare și vamale ale tranzacțiilor de import, ore

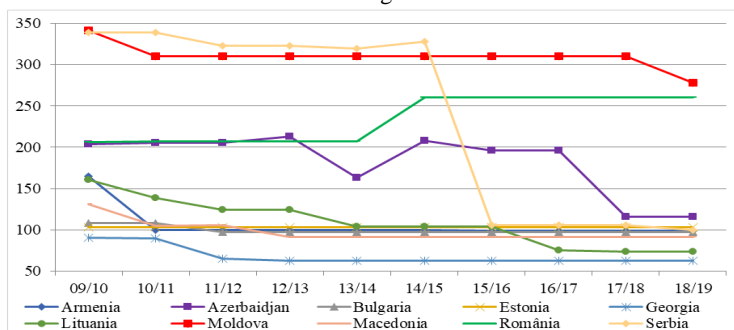

Sursa: elaborat de autor în baza datelor rapoartelor Doing Business [Doing Business]

Întreprinderile care își extind piețele de desfacere trebuie să fie îndestulate cu spații preconizate pentru depozitarea mărfii, spații comerciale. Prin urmare, este necesar de eficientizat procedurile legate cu obținerea autorizației de construcție.

Analiza dinamicii indicatorilor privind obținerea permisului de construcție a arătat că în perioada 1 mai 2018 – 1 mai 2019 s-a redus, în raport cu perioada anterioară, numărul de proceduri și numărul de zile pentru obținerea permisului de construcție corespunzător cu 32 zile (Figura 11) și 8 proceduri (Figura 12).

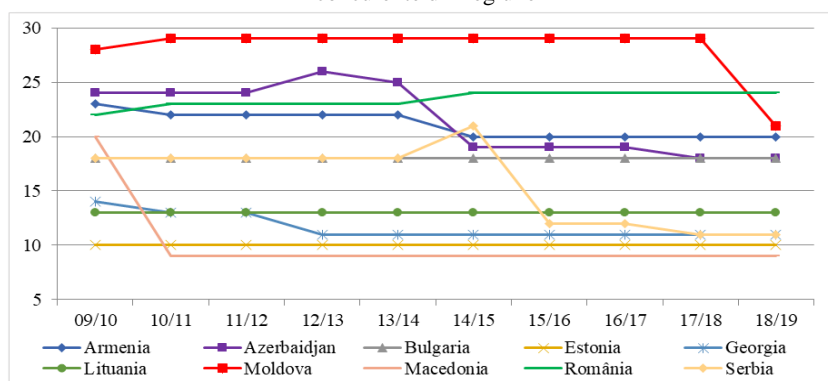
Figura 11. Dinamica numărului de zile pentru obținerea permisului de construcție pe țările concurente din regiune

Sursa: elaborat de autor în baza datelor rapoartelor Doing Business [Doing Business]

La 3 martie 2017 a fost publicată Hotărârea Guvernului nr.1469, care vizează funcționarea ghișeului unic [Hotărârea Guvernului Republicii Moldova, 2017]. Regulamentul respectiv stabilește detaliat procedura de eliberare a certificatului de urbanism și autorizației de construcție. În plus, pe data de 26 mai a fost publicată Hotărârea Guvernului nr. 318 din 23-05-2017. Prin modificările aduse prin Hotărârile Guvernului menționate au fost optimizate procedurile de recepție a construcțiilor finanțate din mijloace financiare private. În plus, în baza Hotărârilor menționate este permis controlul calității prin supravegherea inginerilor și prin faptul că nu mai necesită autorizări de la agențiile de sănătate și de mediu pentru construcțiile cu risc scăzut.

Figura 12. Dinamica numărului de proceduri pentru obținerea permisului de construcție pe țările concurente din regiune

Sursa: elaborat de autor în baza datelor rapoartelor Doing Business [Doing Business]

Analiza dinamicii numărului de zile (Figura 11) și numărului de proceduri (Figura 12) pentru obținerea permisului de construcție pe țările concurente din regiune a arătat, că în perioada anilor 2010-2014, numărului de zile pentru obținerea permisului de construcție în Serbia era mai mare decât în Republica Moldova și în alte țări concurente din regiune, iar deja în 2018/2019 anume Moldova a înregistrat cel mai mare număr de zile (Figura 11).

După numărului de proceduri pentru obținerea permisului de construcție, în perioada anilor 2010-2017, între țările concurente din regiune, cea mai avansată poziție o deținea Macedonia, iar cea mai inferioară – Moldova. În anul 2018, poziția Moldovei se ameliorează neînsemnat (Figura 12).

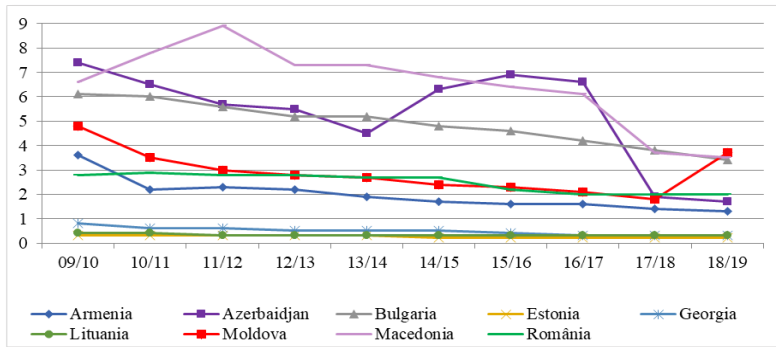
Pentru a atinge țintele este de dorit ca Moldova să aplice experiența Serbiei, care a avansat considerabil la capitolul „Gestionarea autorizațiilor de construcție”, prin simplificarea procedurilor și faptul că a făcut obligatorie solicitarea online a permisului de construcție prin intermediul sistemului de tipul e-permise (<https://vracar.rs/gradjevinske-dozvole/>).

Analiza comparativă a dinamicii indicatorului „cota costurilor legate de obținerea permisului de construcție în valoarea depozitului standard construit” a arătat, că cu toate că în anii 2010-2017 Republica Moldova nu era pe cele mai rele poziții în rating între țările concurente din regiune, deja în 2018/2019 situația se modifică dramatic (Figura 13).

La acest capitol este de dorit de utilizat practica Macedoniei care a diminuat costurile procesului de autorizare a construcției prin reducerea taxelor de asimilare a terenurilor.

Analiza construcțiilor de spații noi sau recent reparate în diviziunea sectoarelor a arătat că circa 1/3 din companiile din Comerț și Construcții au trecut în spații noi sau recent reparate, în timp ce cota cea mai redusă a fost consemnată în sectorul de cercetare-dezvoltare, știință. Cu scopul promovării exporturilor, în top trebuie să se afle sectorul real, și nu este cazul de neglijat sectorul cercetare-dezvoltare și știință.

Figura 13. Dinamica costurilor legate de obținerea permisului de construcție, % din valoarea depozitului standard construit

Sursa: elaborat de autor în baza datelor rapoartelor Doing Business [Doing Business]

Luând în calcul specificul modificărilor din economia mondială, guvernul Republicii Moldova trebuie să intensifice eforturile în crearea condițiilor favorabile întreprinzătorilor autohtoni implicați în promovarea exportului. Însă, concomitent, trebuie să promoveze politici antitrust în cazul monopolizării exportului sau importului anumitor bunuri. În plus, statul trebuie să ia măsuri suplimentare pentru a diversifica atât exportul, cât și economia națională integral.

4. Concluzii

În baza studiului au fost elaborate următoarele recomandări:

I. Recomandări pentru organele publice de resort:

1. Luând în calcul, că majorarea competitivității bunurilor autohtone pe piața internă are impact direct asupra reducerii importului, iar sporirea indicatorului dat pe piața externă duce la creșterii volumului exportului, la elaborarea strategiilor de creștere economică a Republicii Moldova este necesar de inclus măsuri de eficientizare a politicii comerciale, și evident de sporire a competitivității bunurilor autohtone, atât pe piața internă, cât și pe cea externă. Limitarea, în procesul de elaborare a strategiilor, numai la promovarea exportului, nu dă rezultate scontate. (Recomandare pentru organe publice de resort, cum ar fi ministerul economiei și infrastructurii al Republicii Moldova).

2. Pentru sporirea performanței logistice este necesară digitalizarea în continuare a sectorului logistic, cu acest scop poate fi preluată experiența României:

- Crearea firmelor de tip third-party logistics provider care oferă soluții logistice pentru satisfacerea exigențelor de costuri;
- Introducerea sistemelor ERP (Enterprise Resource Planning) capabile să proceseze un volum foarte mare de date și informații agregate în scopul optimizării și eficientizării prestării serviciilor de transport și logistică.

3. În contextul eficientizării lanțului logistic, se recomandă:

- Elaborarea căilor de convertire a costurilor fixe în costuri variabile;
- Restructurarea rețelei logistice cu scopul minimizării costurilor și maximizării profitului;
- Diversificarea în continuare a sectorului logistic, lansarea de noi produse pe piață.
- Acordarea serviciilor informatice performante care ar duce la sporirea flexibilității lanțului logistic.

4. Cu scopul minimizării timpului pentru procedurile de documentare și vămuire este necesar de îmbunătățit sistemului de procesare electronică a documentelor. Poate fi aplicată experiența Georgiei.

5. La capitolul „Gestionarea autorizațiilor de construcție” Moldova trebuie să aplice experiența Serbiei, și anume, să simplifice procedurile, și să introducă procedură unificată pentru solicitarea online a permisului de construcție (în cazul Serbiei este <https://vracar.rs/gradjevinske-dozvole/>).

6. Este necesar de micșorat costurile procesului de autorizare a construcției prin reducerea taxelor de asimilare a terenurilor.

7. Cu scopul promovării exporturilor, în top trebuie să se afle sectorul real, și nu este cazul de neglijat sectorul de cercetare-dezvoltare, știința. Este necesar de investit în inovații, tehnologii avansate.

8. Crearea platformei care ar furniza informații fiabile și în timp util privind particularitățile piețelor externe de desfacere, dinamica prețului pe aceste piețe, dinamica cursului valutar, etc.

II. Recomandări pentru întreprinderile autohtone:

1. Diversificarea piețelor de desfacere, identificarea și țintirea piețelor noi de desfacere.
2. Diversificarea exportului care ar asigura extinderea pe piețele de desfacere deja cucerite.
3. Orientarea vânzărilor către piețele cu un climat favorabil.
4. Sporirea flexibilității întreprinderii la modificările de pe piețele externe.
5. Monitorizarea preferințelor cumpărătorilor cu ajutorul colectării automate a datelor ce privesc vizualizare și termenul de investigare a paginilor web a concurenților și producătorilor.
6. Optimizarea logisticii.
7. Utilizarea tehnologiilor avansate.
8. Utilizarea materialelor moderne.

Bibliografie

1. Doing Business, disponibil: <https://www.doingbusiness.org/en/custom-query>
2. Hotărîre cu privire la aprobarea Strategiei naționale de atragere a investițiilor și promovare a exporturilor pentru anii 2016-2020 și a Planului de acțiuni pentru implementarea acesteia nr. 511 din 25.04.2016, în Monitorul Oficial nr.114-122/565 din 29.04.2016, disponibil: https://mei.gov.md/sites/default/files/snaipe_2016-2020_ro.pdf
3. Hotărîrea Guvernului Republicii Moldova pentru aprobarea Regulamentului cu privire la crearea și funcționarea ghișeului unic de autorizare a lucrărilor de construcție, nr. 1469 din 30.12.2016, în Monitorul Oficial, nr.67-71 art. 154 din 03.03.2017, disponibil: https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=97878&lang=ro
4. Logistics Performance Index, disponibil: <https://lpi.worldbank.org>
5. Raport privind activitatea Zonelor Economice Libere din Republica Moldova pentru anul 2019, disponibil: http://mec.gov.md/sites/default/files/activitatea_zel_in_anul_2019_14.07.2020_coordonat.pdf
6. www.statistica.gov.md
7. www.wto.org